

Till läsningen: Sk efter 3 l är säkerligen felaktigt; det saknas hos Aschaneus. 16 n saknas hos Bureus, troligen genom förbiseende. 23 i är icke stunget; Aschaneus och B 340 ha e. 48 i står på Bureus' teckning mitt i sprickan på stenen; detta är emellertid icke riktigt, såsom framgår av de båda andra avbildningarna. Alla tre ha i (icke a). Läsningen 50—53 **bali** är hos Bureus otvivelaktig. Därpå följa på hans teckning omedelbart runorna 54—57 **bapa**; de ha blivit placerade här inom den yttre inskriftsramen, vilket uppenbarligen är felaktigt. Både Aschaneus och B 340 ha motsvarande runor innanför ramlinjen i omvänd riktning. Mellan 50—53 **bali** och 54—57 **bapa** ha sålunda sannolikt funnits några runor som ha gått förlorade.

Aschaneus (F b 18): **kolauk · lit · risa × stn · at sik · te · rf · faþur · sin · balta · h -- mfriþir · sal . . . u · rapk** (sannolikt fel för: **bapa**). — Hadorph och Leitz (B 340): **kn . . . iursia · stn · at sikte · af · faþur sin . . . nta · h · lmfriþir · bau . . . u bapa**.

Bureus' läsning är utan tvivel både riktigare och fullständigare än de övriga. Han har glömt runan 16 n och icke observerat, att 23 e var stunget. Men f. ö. torde hans läsning vara pålitlig, så långt den räcker.

Om kvinnonamnet *Gillaug* se Sö 205. Om namnet *Sigderfr* (*Sigdiarfr*) se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 99, om *Holmfridr* ib. s. 105.

Runstenen är rest av en kvinna, Gillög, till minne av hennes fader. Hon nämner även sin moders namn. Förmodligen var modern också död, eftersom hon icke deltagit i resandet av minnesvården.

Viktigt är, att Bureus har läst 50—53 **bali**. Denna läsning motsäges icke av de andra. Det är tydligt, att vi här ha namnet på ristaren Balle, vilket redan Bureus (F a 5) har iakttagit. Balles verksamhetsområde har som bekant varit västra Uppland; i Trögd har han ristat flera stenar, som han har signerat med sitt namn. Det är därför på intet sätt överraskande att finna honom verksam i den västligaste socknen av Håbo härad, som gränssar omedelbart in till Trögd. Övergrans sn är den östligaste plats i Uppland, där vi med säkerhet återfinna ristningar av Balle. U 647 blir ett ytterligare stöd för att attribuera U 650 till Balle, så som redan Brate har gjort.

Om det sista ordet 54—57 **bapa** vågar man knappast uttala någon förmodan. Rimligast är att uppfatta det som ack. pl. m. *baða* 'båda'. Det kan i varje fall icke syfta på de båda makar, som omtalas i inskriften, Sigdärv och Holmfrid.

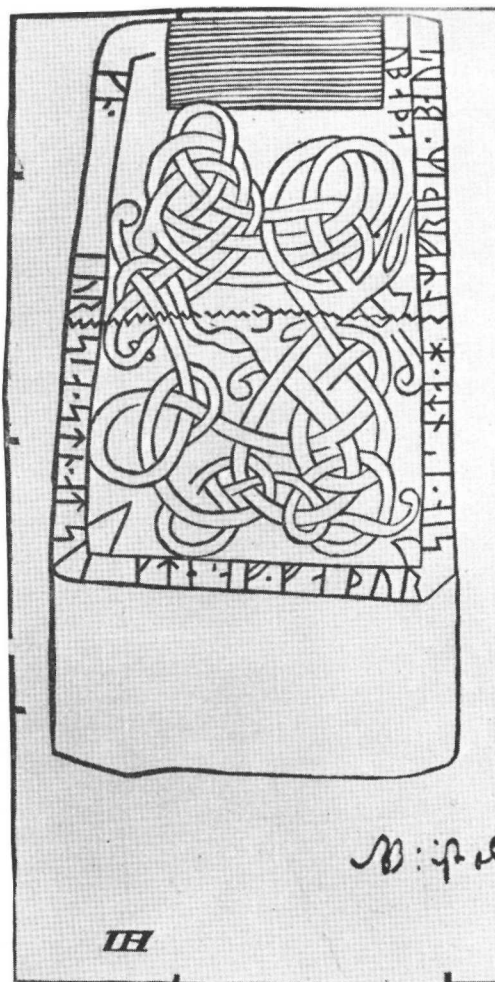

Fig. 52. U 647. Övergrans kyrka. Efter B 340.

648. Övergrans kyrka.

Pl. 22.

Litteratur: L 36, D 1: 38. J. Bureus Fa 6 s. 58 n:r 73 (Bureus' egen uppteckning), s. 181 n:r 82 (Rhezilius), Fa 5 n:r 147, Fa 1 s. 36; M. Aschaneus, F b 18 s. 221; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 215; Kyrkoinventarium 1829 (ATA); R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), s. 24; UFT h. 1 (1871), s. 29.

Äldre avbildningar: Aschaneus, teckning (i F b 18); Dybeck (D 1: 38).

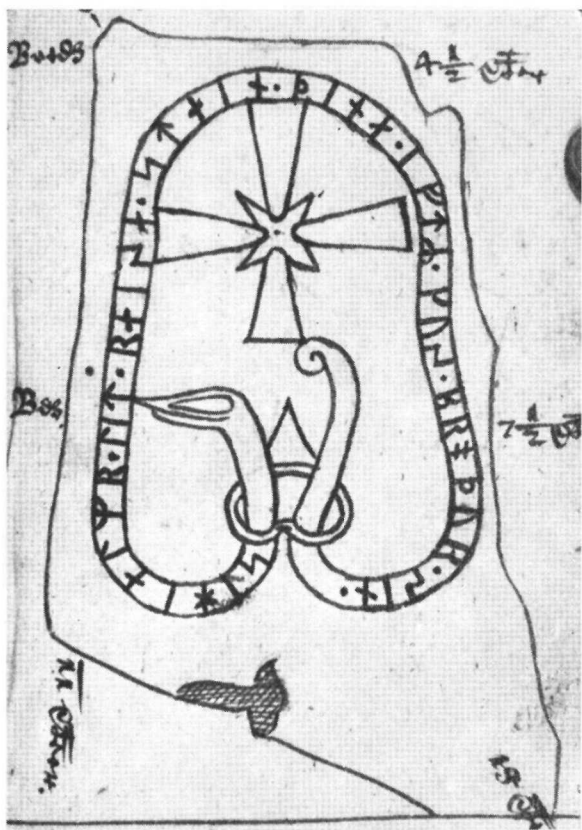

Fig. 53. U 648. Övergrans kyrka.
Efter teckning av Aschaneus.

kyrka mellan kyrkogårdsmuren och landsvägen». Och i *UFT* h. 1 (1871): »Nu rest utanför kyrkogården.»

Ljusgrå granit. Höjd över markytan 1,68 m., bredd 1,16 m. Ytan är ganska slät. Ristningen är jämn och väl bevarad.

Inskrift:

sihialmr · lit · raisa · stain · pina eftr · kus · broður sin
5 10 15 20 25 30 35 40

Sighialmr let reisa stæin þenna æftir kus, broður sinn.

»Sighjälms lät resa denna sten efter kus, sin broder.»

Till inskriften: Intet sk vid inskriftens början. Bst i 3 h äro små. Sk efter 8 r svagt, något osäkert. Intet sk efter 25 a. 26 e är säkert stunget. 30 k är icke stunget. Namnet 30—32 kus är absolut säkert. Ovisst, om sk har funnits efter 38 r. Sannolikt intet sk efter 41 n.

Bureus (Fa 6): 8 r saknas, 26 e. — Aschaneus (Fb 18): 26 i. — Rhezelius (Fa 6): 4 i saknas, 26 i. — Peringskiöld anför inskriften, säkerligen efter en förlorad teckning: 26 e. — Dybeck: 26 e.

Namnen *Sighialmr* och *kus* förekomma även i inskriften U 640. Det är i de båda inskrifterna uppenbarligen fråga om samma personer. U 640 har rests av bröderna *Sighialmr* och *kus* till minne av deras fader *Andvettr*. U 648 måste sålunda ha tillkommit någon tid senare än U 640.

Runstenen står nu rest utanför kyrkogården, på södra sidan om kyrkogårdsmuren, mellan U 649 och U 651.

Stenen omtalas redan av Bureus. Den fanns då »Innan på Gräns kyrkegårdz mur» (Fa 6), »Innan å Bolgårdzmuren» (Fa 5). Rhezelius (Fa 6) anger platsen: »I Bogårdzmuren geent mot Kyrkedören», Aschaneus (Fb 18): »I Sedre bogårdzmuren gent mot K. dören.» *Ransakningarna*: »vti Bogårdzmuren en» (1669), »Een Runsteen ähr inmurat uthi bogården vedh Kyrkian» (1672). Något träsnitt av runstenen finnes icke vare sig i *Bautil* eller i Peringskiölds *Monumenta*. Men i sistnämnda arbete meddelas inskriften under rubriken: »Sudra bogårdzmuren innan till» (L 36: »S. Bogårdsmuren, innantill»). Sannolikt har stenen varit avbildad av Hadorph och hans medhjälpare, men teckningen eller trästocken har av någon anledning förkommit. — I Övergrans Kyrkoinventarium 1829 meddelas: »Uti Bogårdsmuren som är af Gråsten och väl underhållen finnes på Södra sidan en Runsten hvars påskrift ej kunde läsas.» — Dybeck (1861): »öfver Grans södra kyrkogårdsmur». Icke långt därefter har stenen blivit uttagen ur muren och rest på sin nuvarande plats. I beskrivningen till Geologiska kartbladet »Sigtuna» (1865) meddelas nämligen, att tre runstenar finnas stående »vid Öfver-Grans